

Elke dag nieuwe zieltjes winnen voor de accordeon

Verrassing interview

De prestigieuze Nederlandse Muziekprijs gaat meestal naar zangers. Nu wordt voor het eerst een opvallend instrument op het klassieke schild gehesen: de accordeon van Vincent van Amsterdam.

PETER VAN DER LINT

De prestigieuze Nederlandse Muziekprijs gaat meestal naar zangers. Nu wordt voor het eerst een opvallend instrument op het klassieke schild gehesen: de accordeon van Vincent van Amsterdam.

OPEN PUBLICATIE

TROUW 14-11-2024

Cultuur en Media

[Elke dag nieuwe zieltjes winnen voor de accordeon](#)

Verrassing interview

De prestigieuze Nederlandse Muziekprijs gaat meestal naar zangers. Nu wordt voor het eerst een opvallend instrument op het klassieke schild gehesen: de accordeon van Vincent van Amsterdam.

Ook al weet Vincent van Amsterdam al enige tijd dat hij begin volgend jaar de Nederlandse Muziekprijs krijgt uitgereikt, hij kan het zelf nog steeds niet helemaal bevatten. Ongeloof, dat hij het meerjarige traject van de prestigieuze prijs met succes heeft afgelegd. Op de dag dat we elkaar spreken, moet hij het voor de buitenwereld nog ruim een week geheim houden, maar hij schreeuwt het nieuws het liefst nu al van de daken.

We hebben een afspraak in een etablissement in Haarlem waar hij woont met zijn vrouw, mezzosopraan Esther Kuiper. Van Amsterdam neemt de felicitaties onwennig maar breed lachend in ontvangst. Het is lang geleden, zegt hij, dat hij bij toeval hoorde dat je voor deze prijs gewoon auditie kon doen. De naam van de prijs kende hij wel, maar hij dacht altijd dat het een soort oevreprijs was. "Ik besloot auditie te doen in oktober 2020", vertelt Van Amsterdam. "Op dat moment zat iedereen vanwege corona in een rare combinatie van plotsklaps stil zitten zonder enige mogelijkheid tot spelen, om dan ineens toch weer op te staan om ergens op te treden. Ik heb veel tijd verloren vanwege dat gedwongen nietsdoen."

"Daarbij kwam dat ik niet precies wist wat ik allemaal mocht en kon vragen aan de commissie van de prijs. Dat werd me later pas goed duidelijk, toen de pandemie al op zijn retour was. En toen werd in de zomer van 2022 onze eerste dochter geboren. Weinig slaap, een hele nieuwe dynamiek in je lijf en in je leven."

"Het was al met al een hobbelig en lang traject. Om de balans te vinden tussen de wensen van de commissie, hoog inzetten en toch realistisch zijn, was niet altijd makkelijk. Het fonds wilde mij 'forceren' om groter te denken, misschien Sofia Goebaidolina te benaderen, de grote Russische componiste die veel voor de accordeon heeft betekend. Dat was misschien niet een heel logisch 'voertuig', maar de boodschap van het fonds was wel noodzakelijk en ik heb de opdracht om groter te denken zeker omarmd."

"Het gevolg daarvan, en een heel tastbaar gevolg van de prijs, is een andere compositie-opdracht. De Vlaamse componist Wim Henderickx schreef voor mij Accordion Concerto (Thunder happens only when it's raining). Ik zal het op 16 november samen met orkest LUDWIG spelen tijdens November Music in Den Bosch. Een dag eerder verschijnt mijn nieuwe album bij Odradek Records met daarop transcripties van stukken van C.P.E. Bach, Scarlatti en Couperin. Dat album is het onofficiële eindpunt van het traject van de Nederlandse Muziekprijs. Een klinkend visitekaartje."

"Met het geld dat aan het traject verbonden is heb ik lessen in barokmuziek gehad van Tineke Steenbrink van Holland Baroque en van Ton Koopman. En ook mijn website heb ik met behulp van het Fonds veel professioneler kunnen laten maken."

Even over dat nieuwe accordeonconcert dat Van Amsterdam zaterdagmiddag in Den Bosch zal spelen. Het was de accordeonist zelf die Wim Henderickx in de zomer van 2021 benaderde voor het schrijven van een stuk. Die zegde vrijwel direct toe. Het werd een van Henderickx' laatste composities omdat hij in december 2022 onverwacht overleed.

"Ik kende zijn muziek en vond die erg interessant. De expressie ervan sprak me aan. In januari 2023 zouden we samen de schetsen van het nieuwe concert bekijken. In de zomer ervoor hadden we samen zitten puzzelen wat er met een accordeon allemaal mogelijk was muzikaal. En daarna hadden we maandelijks contact over diverse zaken. Maar het concert was dus zeker niet af toen hij stierf. In het voorjaar van 2023 ben ik heel voorzichtig gaan uitzoeken of zijn familie wel wilde dat dit concert afgemaakt zou worden. Ik heb daarover een fijn contact gehad met zijn weduwe Bea Steylaerts."

Frisse energie

"Henderickx' assistent Diederik Glorieux heeft het stuk in nauw overleg met de familie voltooid. De structuur ervan was al helemaal klaar, alsmede het ritmische schema. Het stuk bestaat uit zestien blokken, en voor elk blok had Henderickx steeds twee maten geschetst. Vanuit die gegevens heeft Glorieux het werk speelklaar gemaakt."

Toen Van Amsterdam anderhalf jaar in het traject van de prijs zat, wisselde de personele bezetting van de commissie. Hij kreeg toen dirigent Antony Hermus als mentor en coach toegewezen.

"Antony was een soort van redding", zegt Van Amsterdam. "Hij had precies die frisse energie die ik nodig had na de zwaarte van de pandemie, en al het slaapgebrek als kersverse vader. Hij zei tegen mij dat we de lichtheid weer zouden gaan opzoeken. Ik ken weinig mensen die zo betrokken zijn als Antony. Bovendien ging hij uit van mijn kracht; precies wat ik nodig had."

De prijs zal door minister Bruins van Cultuur op 24 januari worden uitgereikt in TivoliVredenburg in Utrecht. Bij die gelegenheid zal Van Amsterdam met het Nationaal Jeugd Orkest een ander concert spelen dat speciaal voor hem geschreven is - het concert van Mathilde Wantenaar.

"Heel fijn dat ik dat concert opnieuw kan spelen, dat is met nieuwe muziek best bijzonder. Ik heb begrepen dat verschillende orkesten uit Duitsland en Zwitserland ook interesse tonen in het Wantenaar-concert. Op de shortlist voor die bijzondere avond in Utrecht stond eerst ook het accordeonconcert Spur van de Noorse componist Arne Nordheim. Hij schreef het in 1975. Een belangrijk jaar voor de klassieke accordeon."

"In dat jaar begint de serieuze accordeonliteratuur. Op een concours hoorde Sofia Goebaidolina, als lid van een jury, de Derde sonate van Vladislav Zolotarjov, componist en accordeonist. Goebaidolina was totaal verpletterd door die muziek. Drie jaar later ging haar compositie De

profundis in première. Geschreven voor de Russische bajan, een knoppen-accordeon, en verwijzend naar psalm 130. Zolotarjov pleegde overigens zelfmoord in 1975."

Emancipatie van de accordeon

"Goebaidoelina opende hele nieuwe werelden met De profundis. Haar stuk werd een echte accordeonklassieker. Ze heeft sindsdien nog een stuk of tien composities geschreven waarin de accordeon prominent meespeelt. Vanaf dat eerste opus in 1978 had Goebaidoelina meteen de goeie toon te pakken, ze schrijft echt geweldige muziek. Wij accordeonisten hebben dat soort schouders nodig om op te staan, voor de emancipatie van de accordeon in de klassieke muziek."

"In Nederland schreef Ton de Leeuw ongeveer in datzelfde jaar Modal Music voor accordeoniste Miny Dekkers. Zij was de pionier voor de accordeon in Nederland, en ik heb nog les van haar gehad. Tristan Keuris componeerde voor haar in 1995 zijn Concert voor accordeon en instrumentaal ensemble. En in hetzelfde jaar schreef Luciano Berio zijn Sequenza XIII voor accordeon."

Al die composities, en het feit dat de Nederlandse Muziekprijs nu voor het eerst naar een klassieke accordeonist gaat, dragen bij aan de emancipatie van het instrument, vindt Van Amsterdam.

"Ik hoop elke dag nieuwe zieltjes te winnen voor de accordeon. Ik krijg vaak reacties in de trant van: 'Oh, kun je ook Bach spelen op een accordeon?' Maar als mensen naar een concert van mij komen, blijkt dat ze achteraf nooit negatief verrast zijn. Natuurlijk is er altijd die dualiteit tussen klassieke muziek en de populaire muziek uit de Amsterdamse Jordaan. Iemand als Harrie Mooten, vroeger een van de populaire geitenbreiers in het kinderprogramma De film van Ome Willem, nam al elpees op met muziek van Scarlatti."

"Ik sta ook op zijn schouders. Al ben ik zelf die harde grens naar de muziek uit de Jordaan of naar de musettes uit Parijs nooit overgegaan. Mijn eerste leraar, mijn vader, heeft mij daarvoor behoed. Die muziek is in betere handen bij anderen. Al moet ik zeggen dat ik mij best breed ontwikkeld heb. Dat krampachtige 'het moet klassiek zijn', daar ben ik van af."

Het album 'Inventio' verschijnt op 15 november bij Odradek Records. Vincent van Amsterdam en LUDWIG spelen het nieuwe accordeon- concert van Wim Henderickx op 16 november in Den Bosch op het festival November Music. Prijsuitreiking door de minister op 24 januari in TivoliVredenburg.

PETER VAN DER LINT

